

З урахуванням результатів емпіричного дослідження розроблено комплексну розвивально-корекційну програму сприяння розвитку творчої самореалізації дітей у позашкільній діяльності.

Програма включає в себе два етапи:

1) інформаційно-консультативної роботи з керівниками творчих колективів;

2) розвивально-корекційна робота керівників (у співробітництві з психологом) з дітьми – учасниками колективу

Наступним етапом нашої роботи ми плануємо впровадження та перевірку ефективності розробленої нами програми.

Список використаних джерел:

1. Анохин Е. В. Формирование творческих способностей школьников в процессе коллективной познавательной деятельности / Е.В. Анохин // Педагогіка і методика навчання і виховання. Проблеми розвитку творчої особистості : зб. наук. праць Сумського пед. інституту імені А.С.Макаренка. – Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія –1» ЛТД, 1997. – 272 с.

2. Гинзбург М.Р. Психологическое содержание личностного самоопределения / М.Р. Гинзбург // Вопросы психологии. – 1994. – № 3. – С. 43-52.

3. Дерманова И.Б., Коростылёва Л.А. Некоторые аспекты феномена самореализации / Психологические проблемы самореализации личности. Под ред. Крылова А.А., Коростылёвой Л.А. – СПб.: изд-во СПбГУ, 1997. – С. 20-37.

4. Зайцева А. Творча самореалізація : теоретичні засади / А. Зайцева // Мистецтво та освіта. – 2007. – № 4. – С. 24–28.

Колода Д.Ю.

студентка;

Науковий керівник: Шпак Д.О.

кандидат історичних наук, доцент,

Миколаївська філія

Київського національного університету культури і мистецтв

ФЕНОМЕН ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ: КОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩА В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ТЕОРЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМИ

В умовах сучасного суспільства і соціальних змін, особистість відчуває різні якісні та кількісні модифікації, стає поширеним таке

явище, як прагнення до самовдосконалення та ідеалізації себе. Одне з понять, яке використовують західні вчені для опису прагнення особистості до самовдосконалення, є перфекціонізм. Це складне, малодосліджене явище, його вплив може охоплювати всі сфери життя особистості. В таких умовах особливої актуальності набуває дослідження даного феномена, оскільки він відображає, і одночасно сприяє, руху особистості в напрямку самовдосконалення.

Метою даної роботи є дослідження феномену перфекціонізму, його складових і різновидів, в контексті розвитку основних підходів до визначення сутності явища.

У зарубіжній і вітчизняній науці єдиного і остаточного визначення поняття «перфекціонізму» не існує. Поняття «перфекціонізм» прийшло до нас з латинської мови: *perfectus* – «абсолютна досконалість». Поняття виникло в протестантському середовищі ХІХ століття, пізніше трансформувалося в класичний перфекціонізм І. Канта, Г. Лейбніца, марксистів і передбачало, насамперед, внутрішнє вдосконалення в моральності, розвиток талантів і обдарувань. Ніцшеанська філософія надлюдини також є різновидом перфекціонізму [1]. У філософії це поняття розглядається як моральна доктрина, в основі якої лежить ідея здібності людини і всього людства до вдосконалення. Між тим, термін, близький за значенням до перфекціонізму в психології почали вивчатися досить давно і, лише з часом, було виділено поняття перфекціонізм. Найбільш уживаними синонімами феномена перфекціонізму є «досконале», «краще», «ідеальне». Як відзначають західні дослідники, такі як П. Хьюїт, Г. Флет, С. Інгрем при неправильному співвідношенні перфекціоністських тенденцій, непропорційному їх розвитку виникає ризик формування невротичного перфекціонізму [6]. При так званому «нормальному» перфекціонізмі людина отримує задоволення від старанної роботи, прагне до саморозвитку та поліпшення результатів. При невротичному перфекціонізмі людині ніщо не здається достатньо досконалим.

На думку багатьох психологів, перфекціонізм являє собою не стільки гідність, скільки серйозну особистісну проблему, оскільки призводить до формування заниженої самооцінки, високої тривожності і в цілому негативно позначається на світовідчутті людини і результатах його діяльності. Перші наукові теоретичні спроби дослідження перфекціонізму в психології беруть свій початок з 30-х років ХХ ст. Проблема перфекціонізму стала

вивчатися на Заході, починаючи з 80-х років. Так, в 1978 році М. Холлендер вперше використав термін «перфекціонізм» для позначення такої риси характеру, яка проявляється у повсякденній практиці пред'явлення до себе вимог більш високої якості виконання діяльності, ніж того вимагають обставини [2].

У той же час Д. Бернс зробив важливе уточнення, додавши до визначення перфекціонізму когнітивний компонент – мислення в термінах «все або нічого», при якому допускаються тільки два варіанти виконання діяльності – повна відповідність високим стандартам або повний крах. У сучасній психології перфекціонізм – це прагнення суб'єкта до досконалості, високі особисті стандарти, прагнення людини доводити результати будь-якої своєї діяльності до найвищих стандартів. У зарубіжній клінічній психології та психотерапії теорії уявлень про перфекціонізм інтенсивно розроблялися з 60-80-х років ХХ ст. Умовно їх можна розділити на кілька періодів [5].

Перший з них це початковий етап. У класичних визначеннях даний конструкт включав один параметр – тенденцію особистості встановлювати надмірно високі стандарти і, як наслідок, неможливість відчувати задоволення результатами.

До другого етапу відноситься глибокий аналіз поняття, пророблений психотерапевтом когнітивного напрямку Бернсом, який визначив перфекціонізм як особливу «мережу когніцій», що включає очікування, інтерпретації подій, оцінки себе та інших. Згідно його описів, особи, які страждають на перфекціонізм, «схильні встановлювати нереалістично високі стандарти, компульсивно прагнути до неможливих цілей і визначати власну цінність виключно в термінах досягнень і продуктивності». Автор вносить важливе феноменологічне уточнення, додавши у визначення когнітивний параметр – мислення в термінах «все або нічого», яке допускає тільки два варіанти виконання діяльності.

У 1978 р. Хамачек дав визначення «здорового» і «невротичного» перфекціонізму. Ці дослідження можна віднести до третього етапу в розвитку уявлень про перфекціонізм. Вони показують, що перфекціонізм – складний феномен, пов'язаний як з нормальним адаптивним функціонуванням, так і з дезадаптацією. Нормальний перфекціоніст – це той, хто встановлює для себе високі стандарти, але при цьому не педантичний і відрізняється гнучкістю, може пристосовувати свої стандарти до існуючої ситуації.

А невротичний перфекціоніст встановлює для себе завищені стандарти і не залишає собі можливості допускати помилки [3].

Хамачек описав наступні складові невротичного перфекціонізму:

1. Стурбованість індивіда недоліками своєї діяльності. Нормальний перфекціоніст прагне до розумних і реалістичних стандартів, що веде до почуття самозадоволення і підвищення самооцінки. Невротичні перфекціоністи так сильно стурбовані недоліками своєї діяльності, що навіть самі несуттєві з них з великою ймовірністю призведуть перфекціоніста до відчуття, що він не відповідає своїм вимогам.

2. Сумнів в якості отриманого результату. Це не усвідомлення або оцінювання окремих недоліків, а загальне відчуття, що робота зроблена не задовільно.

3. Значимість очікувань та оцінок своїх батьків. Даний зв'язок з батьками розглядають як причину розладу і його джерело. Можна припустити, що перфекціоністи росли в обстановці, де любов і схвалення були обумовлені їх успіхами. Щоб отримати любов і схвалення, вони повинні робити все в досконалості. Перфекціоністи відчувають, що їхні батьки висувають вимоги, яким вони не можуть відповідати, і це означає потенційну втрату батьківської любові та прийняття. Ці моменти – істотна і, можливо, центральна складова перфекціонізму. Особи з високим рівнем перфекціонізму характеризуються більш високими показниками емоційної дезадаптації (симптоми депресії, тривожності, високого повсякденного стресу).

Таким чином, ми здійснили стислий когнітивний аналіз перфекціонізму, структури і різновидів перфекціонізму і його діагностичного інструментарію. Ми прийшли до висновку, що головним конструктором перфекціонізму є високі особистісні стандарти, які в своїй основі розглядаються як позитивні, якісні аспекти особистості і тільки в поєднанні з деякими характеристиками набувають негативного прояву. Перспективою подальшого дослідження перфекціонізму може бути вивчення особистісних якостей, пов'язаних з різними типологічними характеристиками людини, які проявляються в різній полярності.

Список використаних джерел:

1. Адлер А. Индивидуальная психология: некоторые теоретические аспекты проблемы / А. Адлер / Под ред. П. Я. Гальперина, А. Н. Ждан //

История зарубежной психологии. – М. : Издательство МГУ, 1986. – С. 131–140.

2. Гаранян Н. Г. Перфекціонізм і психічні розлади (огляд зарубіжних емпіричних досліджень) / Н. Г. Гаранян // Сучасна терапія психічних розладів. – 2006. – № 1. – С. 31–41.

3. Ільїн Є. П. Перфекціонізм здоровий і невротичний: як розвинути перший і позбутися другого / Є. П. Ільїн [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.elitarium.ru/2012/03/23/perfekcionizm_zdorovyjj_nevrotiches_kijj.html

4. Лоза О. О. Психологічний аналіз феномену перфекціонізму: підході до визначення / О. О. Лоза // Проблеми загальної та педагогічної психології. Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К. : ГНОЗІС, 2009. – Т. IX. – Ч. VI. – С. 213–221.

5. Психотерапевтическая энциклопедия / Под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : Питер, 2002. – 1019 с.

Колонтаєвська І.О.

викладач,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

УПРАВЛІНСЬКА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ГАРМОНІЙНОГО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-ІНЖЕНЕРА

Інженерна підготовка базується на вимогах майбутньої професійної діяльності, що визначається соціальними вимогами до професійної компетенції фахівця. Головним у цьому процесі залишається структурування знань через презентацію навчального матеріалу. Це пов'язано із тим, що фундаментальні дисципліни (математика, фізика, етика, соціологія, педагогіка, психологія та ін.) практично не відображають специфіку конкретної інженерної підготовки.

Пошук оптимальної моделі побудови навчального процесу студентів, що отримують психолого-педагогічну та управлінську підготовку у непедагогічних вищих навчальних закладах при обмеженій кількості годин, як зазначає автор роботи [1, с. 38], може відбуватися щонайменш у двох напрямках: методичному (за рахунок спеціальної організації навчального матеріалу, його концентрації та розподілу специфічних форм, методів та засобів навчання) та соціально-психологічному (завдяки використанню